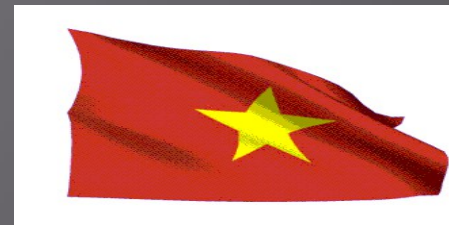

ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM

Xây dựng & hoàn thiện Nhà nước pháp quyền XHCN

“ Chủ nghĩa “Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội thì phải bồi dưỡng con người mới xã hội chủ nghĩa. Con người mới xã hội chủ nghĩa là con người có đạo đức cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư, một lòng một dạ phục vụ nhân dân, phục vụ cách mạng”

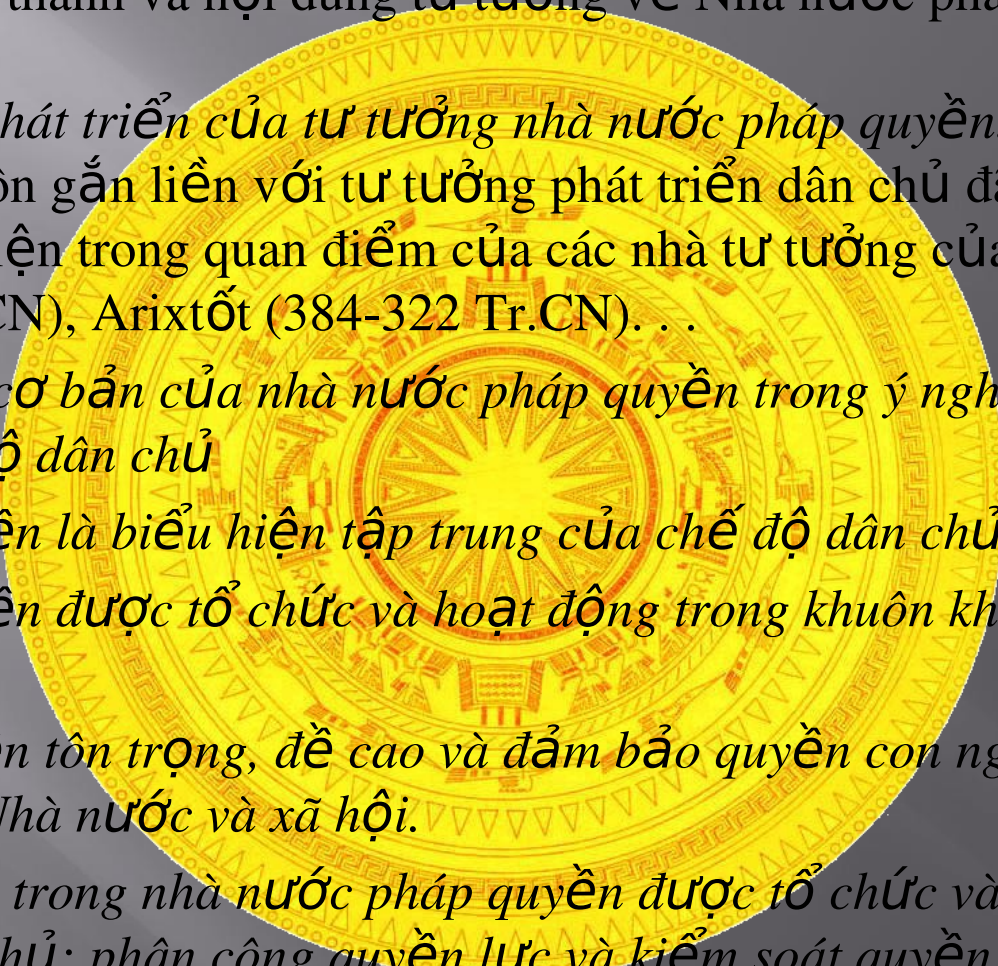
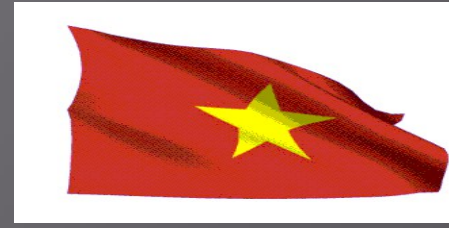
Hồ Chí Minh

Nguyễn Trung Công - Lớp BD cập nhật
kiến thức

I. CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN VÀ NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XHCN

1. Khái quát sự hình thành và nội dung tư tưởng về Nhà nước pháp quyền trong lịch sử nhân loại

a. Sự hình thành và phát triển của tư tưởng nhà nước pháp quyền. Tư tưởng về Nhà nước pháp quyền luôn gắn liền với tư tưởng phát triển dân chủ đã hình thành ngay từ thời cổ đại, thể hiện trong quan điểm của các nhà tư tưởng của thời cổ đại như Xôcrat (469-399 Tr.CN), Arixtốt (384-322 Tr.CN). . .

b. Những đặc trưng cơ bản của nhà nước pháp quyền trong ý nghĩa là biểu hiện tập trung của một chế độ dân chủ

- Nhà nước pháp quyền là biểu hiện tập trung của chế độ dân chủ
- Nhà nước pháp quyền được tổ chức và hoạt động trong khuôn khổ Hiến pháp và pháp luật.

Nhà nước pháp quyền tôn trọng, đề cao và đảm bảo quyền con người trong mọi lĩnh vực hoạt động của Nhà nước và xã hội.

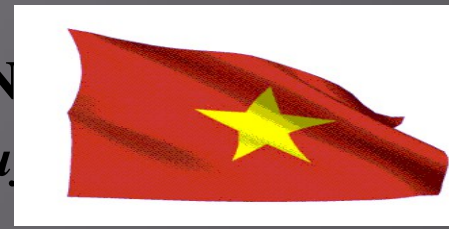
Quyền lực nhà nước trong nhà nước pháp quyền được tổ chức và thực hiện theo các nguyên tắc dân chủ: phân công quyền lực và kiểm soát quyền lực.

Nhà nước pháp quyền gắn liền với một cơ chế bảo vệ Hiến pháp và pháp luật phù hợp. Trong nhà nước pháp quyền, quyền lực nhà nước luôn được giới hạn trong các

2. Quá trình nhận thức và xây dựng

nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam

a. Tư tưởng Hồ Chí Minh về nhà nước pháp quyền

** Tư tưởng Hồ Chí Minh về Nhà nước của dân, do dân, vì dân:*

Người nhắc nhở: “Nước ta là nước dân chủ; địa vị cao nhất là dân, vì dân là chủ. Trong bộ máy cách mạng từ người quét nhà, nấu ăn cho đến Chủ tịch nước đều là phân công làm đầy tớ cho dân”. Người còn viết: “Chính phủ cộng hoà dân chủ là gì? là đầy tớ của dân từ Chủ tịch toàn quốc đến Đảng – Dân là chủ thì Chính phủ là đầy tớ... Nếu Chính phủ làm hại dân thì dân có quyền đuổi Chính phủ”. Sđd, tr.275. Sđd, tr.282.

** Tư tưởng Hồ Chí Minh về mô hình tổ chức bộ máy nhà nước*

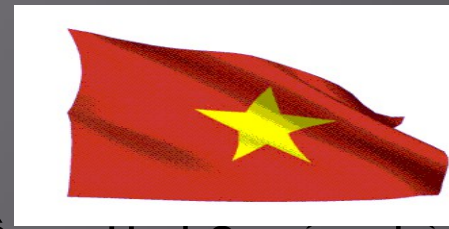
** Tư tưởng Hồ Chí Minh về một Nhà nước được tổ chức và hoạt động trong khuôn khổ Hiến pháp và pháp luật:*

b. Quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam về nhà nước pháp quyền XHCN của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân

Đại hội lần thứ IV của Đảng (1976) đã xác định: “Nhà nước XHCN là Nhà nước chuyên chính vô sản, một tổ chức thực hiện quyền làm chủ tập thể của giai cấp công nhân và nhân dân lao động, một tổ chức thông qua đó Đảng thực hiện sự lãnh đạo của mình đối với tiến trình phát triển xã hội...”

Quan điểm của Đảng về Nhà nước trong Cương lĩnh 1991 đã nhấn mạnh

đến những vấn đề có tính nền tảng đối với tổ chức và hoạt động của bộ máy nhà nước trong một chế độ dân chủ – pháp quyền: **có đủ quyền lực và đủ khả năng định ra luật pháp, quản lý xã hội bằng pháp luật; thống nhất quyền lực** (thống nhất ba quyền lập pháp, hành pháp và tư pháp) **với sự phân công rành mạch ba quyền đó.**

5 quan điểm cơ bản cần nắm vững trong quá trình xây dựng kiện toàn bộ máy nhà nước cụ thể là:

+ Xây dựng nhà nước XHCN của dân, do dân và vì dân, lấy liên minh giai cấp công nhân với giai cấp nông dân và tầng lớp trí thức làm nền tảng, do Đảng Cộng sản lãnh đạo. Thực hiện đầy đủ quyền dân chủ của nhân dân, giữ nghiêm kỷ cương xã hội, chuyên chính với mọi hành động xâm phạm lợi ích của Tổ quốc và của nhân dân;

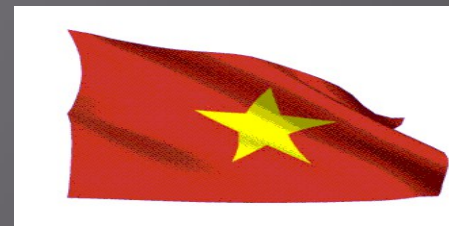
+ Quyền lực nhà nước là thống nhất, có sự phân công và phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan nhà

+ Tăng cường pháp chế XHCN; xây dựng nhà nước pháp quyền Việt Nam quản lý xã hội bằng pháp luật, nước trong việc thực hiện ba quyền: lập pháp, hành pháp, tư pháp;

+ Quán triệt nguyên tắc tập trung dân chủ trong tổ chức và hoạt động của Nhà nước

II. Bản chất nhà nước và xây dựng hoàn thiện Nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam:

1. Bản chất:

Một là: nhân dân là chủ thể tối cao của quyền lực nhà nước.

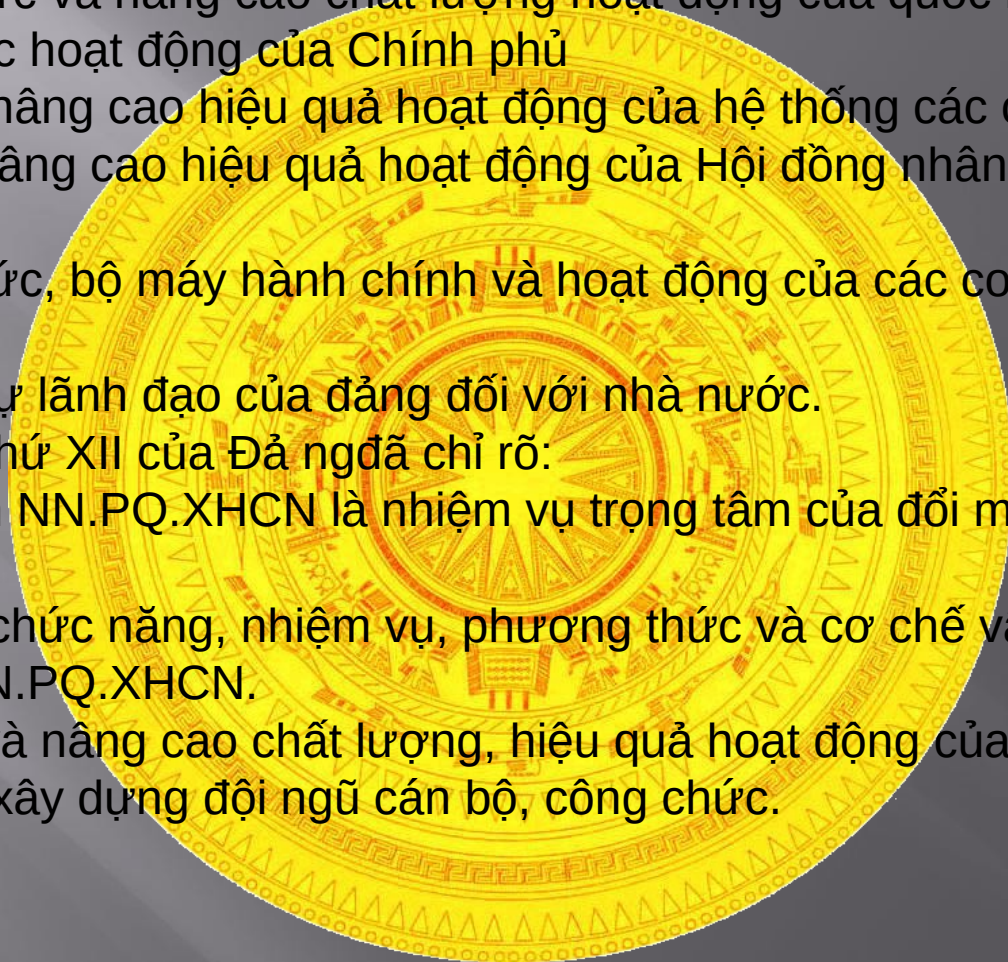
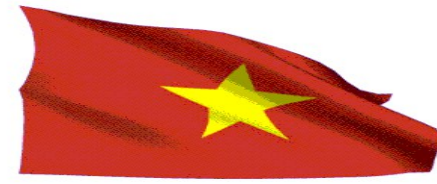
Hai là: Nhà nước CH.XHCN.VN là nhà nước của tất cả các dân tộc trên lãnh thổ VN, là biểu hiện khối đại đoàn kết toàn dân tộc

Ba là: Nhà nước CH.XHCN.VN là nhà nước được tổ chức và hoạt động trên cơ sở nguyên tắc bình đẳng trong mối quan hệ giữa nhà nước và công dân.

Bốn là: tính dân chủ rộng rãi của Nhà nước CH.XHCN.VN là nhà nước .

2. Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện nhà nước trong thời kỳ CNH-HĐH trong điều kiện chủ động và tích cực hội nhập quốc tế.

Trong thời kỳ đẩy mạnh CNH, HĐH đất nước, việc tiếp tục xây dựng Nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân cần tập trung vào một số việc sau đây:

Một là: hoàn thiện hệ thống pháp luật

Hai là: Đổi mới tổ chức và nâng cao chất lượng hoạt động của quốc hội

Ba là: đổi mới tổ chức hoạt động của Chính phủ

Bốn là: xây dựng và nâng cao hiệu quả hoạt động của hệ thống các cơ quan tư pháp.

Năm là: Đổi mới và nâng cao hiệu quả hoạt động của Hội đồng nhân dân và Ủy ban nhân dân

Sáu là: đổi mới tổ chức, bộ máy hành chính và hoạt động của các cơ quan hành chính, cán bộ, công chức

Bảy là: tăng cường sự lãnh đạo của đảng đối với nhà nước.

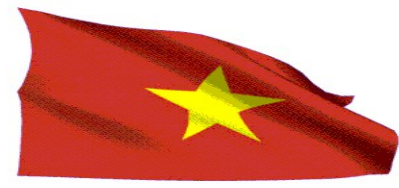
Đại hội lần thứ XII của Đảng đã chỉ rõ:

-Xây dựng hoàn thiện NN.PQ.XHCN là nhiệm vụ trọng tâm của đổi mới hệ thống chính trị.

-Hoàn thiện thể chế, chức năng, nhiệm vụ, phương thức và cơ chế vận hành; Nâng cao hiệu quả- hiệu lực NN.PQ.XHCN.

-Hoàn thiện tổ chức và nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động của bộ máy nhà nước.

- Chú trọng công tác xây dựng đội ngũ cán bộ, công chức.

3. Những đặc trưng cơ bản của nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam

- Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam là Nhà nước của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân, thể hiện quyền làm chủ của nhân dân

- Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam tổ chức và hoạt động trên cơ sở Hiến pháp, tôn trọng và bảo vệ Hiến pháp

-- Nhà nước pháp quyền Việt Nam quản lý xã hội bằng pháp luật, bảo đảm vị trí tối thượng của pháp luật trong đời sống xã hội

-- Nhà nước pháp quyền Việt Nam quản lý xã hội bằng pháp luật, bảo đảm vị trí tối thượng của pháp luật trong đời sống xã hội

-- Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam tôn trọng và bảo vệ quyền con người, các quyền và tự do của công dân, giữ vững mối liên hệ giữa Nhà nước và công dân, giữa Nhà nước và xã hội

-- Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam là Nhà nước do Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo

II. TÌNH HÌNH XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC TRONG THỜI GIAN QUA & NHỮNG NHIỆM VỤ TRỌNG TÂM TRONG THỜI KỲ M

1. Những thành tựu và hạn chế trong xây dựng nhà nước pháp quyền

- Đã từng bước phát triển hệ thống quan điểm, nguyên tắc cơ bản về xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của dân, do dân, vì dân- Đã từng bước phát triển hệ thống quan điểm, nguyên tắc cơ bản về xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của dân, do dân, vì dân.
- Dân chủ xã hội chủ nghĩa tiếp tục được phát huy trên nhiều lĩnh vực
- Tổ chức bộ máy, chức năng, nhiệm vụ của nhà nước, trước hết là của cơ quan hành chính nhà nước, đã có một bước điều chỉnh theo yêu cầu của quá trình chuyển từ cơ chế kế hoạch hoá tập trung quan liêu bao cấp sang quản lý nền kinh tế nhiều thành phần, vận hành theo cơ chế thị trường có sự quản lý của nhà nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa.
- Nội dung và phương thức lãnh đạo của Đảng đối với nhà nước đã có bước đổi mới, vừa bảo đảm tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng, vừa phát huy trách nhiệm, tính chủ động của các cơ quan nhà nước.

Tuy nhiên, thực tiễn tổ chức và hoạt động của nhà nước ta cũng đang bộc lộ nhiều yếu kém:

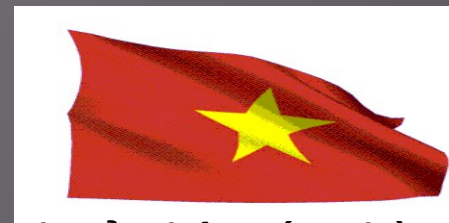
- Bộ máy nhà nước ta chưa thật trong sạch, vững mạnh; tình trạng tham nhũng, lãng phí, quan liêu còn nghiêm trọng, chưa được ngăn chặn; hiệu lực quản lý, điều hành chưa cao; kỷ cương xã hội còn bị buông lỏng, làm giảm sút lòng tin của nhân dân đối với Đảng, nhà nước ta.

- Quản lý nhà nước chưa ngang tầm với đòi hỏi của thời kỳ mới; chưa phát huy đầy đủ mặt tích cực và hạn chế được tính tự phát, tiêu cực của kinh tế thị trường. Đất đai, vốn và tài sản nhà nước chưa được quản lý chặt chẽ, sử dụng lãng phí và thất thoát nghiêm trọng

- Tổ chức bộ máy nhà nước còn nặng nề, sự phân công và phối hợp giữa các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện ba quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp còn có những điểm chưa rõ về chức năng, nhiệm vụ, mối quan hệ, phân cấp trung ương - địa phương còn một số mặt chưa cụ thể (như về quản lý đầu tư, tài chính, tổ chức bộ máy, kết hợp quản lý theo ngành và lãnh thổ...), làm cho tình trạng tập trung quan liêu cũng như phân tán, cục bộ chậm được khắc phục.

- Sự lãnh đạo của Đảng đối với nhà nước vẫn còn tình trạng buông lỏng và bao biện, chống chèo nên chưa phát huy tốt vai trò lãnh đạo của Đảng và hiệu lực điều hành của bộ máy nhà nước.

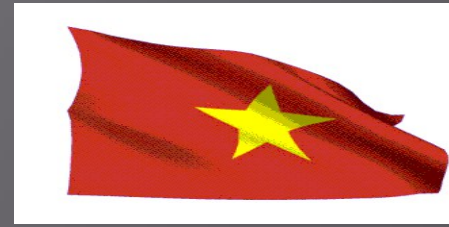
Có nhiều nguyên nhân gây nên những yếu kém của hệ thống chính trị, của bộ máy nhà nước, trong đó chủ quan và khách quan.

2. Các yêu cầu xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của dân, do dân, vì dân trong giai đoạn mới

Một là, tiếp tục phát huy tốt hơn và nhiều hơn quyền làm chủ của nhân dân qua các hình thức dân chủ đại diện và dân chủ trực tiếp để nhân dân tham gia xây dựng và bảo vệ Nhà nước, nhất là việc giám sát, kiểm tra của nhân dân đối với hoạt động của cơ quan và cán bộ, công chức nhà nước.

Hai là, tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong sạch, vững mạnh, hoạt động có hiệu lực, hiệu quả; cán bộ, công chức nhà nước thật sự là công bộc, tận tụy phục vụ nhân dân.

Ba là, tăng cường sự lãnh đạo của đảng đối với Nhà nước; xây dựng và hoàn thiện nội dung, phương thức lãnh đạo của Đảng phù hợp với đặc điểm, tính chất của các cơ quan nhà nước ở từng cấp, chú trọng sự lãnh đạo của các tổ chức đảng đối với việc kiểm kê, kiểm soát trong quản lý kinh tế, tài chính.

3. Những yêu cầu đổi mới đối với bộ máy nhà nước

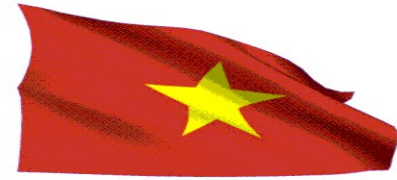
a. Bộ máy nhà nước cần được đổi mới để xử lý tốt hơn, hiệu quả hơn mối quan hệ giữa Nhà nước - thị trường và doanh nghiệp trong nền kinh tế thị trường định hướng XHCN ở Việt Nam

b Tính chất và trình độ phát triển của dân chủ XHCN trong bối cảnh phát triển mới của đất nước và thế giới đòi hỏi phải hoàn thiện bộ máy nhà nước để thật sự là “chính quyền mạnh mẽ và sáng suốt của nhân dân” (Hiến pháp 1946), đảm bảo nguyên tắc “toàn bộ quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân” (Hiến pháp 2013). Trước hết, phải đổi mới nhận thức mối quan hệ giữa Nhà nước và công dân.

Bộ máy nhà nước và công chức nhà nước phải kiên quyết vượt qua được tư duy của lối quản lý truyền thống “tư duy quyền uy” tiến tới tư duy mới: tư duy nghĩa vụ, trách nhiệm, thay đổi cách ứng xử từ “cho phép” sang “phục vụ” trong mối quan hệ với công dân. Nhà nước với tính chất là “hình thức tổ chức của dân chủ” không có lợi ích tự thân, và như vậy càng không thể có khái niệm lợi ích, ý chí của bộ máy nhà nước, cơ quan nhà nước.

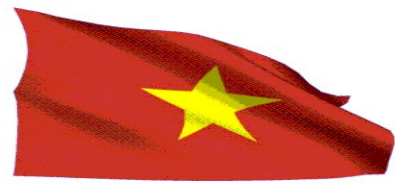
Như vậy, toàn bộ bộ máy nhà nước phải được tổ chức trên nền tảng “phục vụ nhân dân”.

c. Thời đại và thế giới đã và đang thay đổi, bộ máy nhà nước ta phải đổi mới để thích ứng và hội nhập thành công

Nam quốc sơn hà
Nam quốc sơn hà Nam đế cư
Tiệt nhiên định phận tại thiên thư
Như hà nghịch lỗ lai xâm phạm
Như đãng hành khan thủ bại hư.

Lý Thường Kiệt

Những vấn đề chủ yếu đang định ra đối với việc hoàn thiện mô hình tổng thể bộ máy nhà nước hiện nay

Đổi mới tư duy về nhà nước, vai trò, chức năng của bộ máy nhà nước

Đổi mới nhận thức về cơ chế thực hiện quyền lực nhà nước

Về cấu trúc mô hình tổng thể bộ máy nhà nước

Xét trên phương diện kết cấu hình thức tổ chức bộ máy nhà nước ở trung ương tuy không thay đổi, nhưng trên phương diện kết cấu quyền lực cần hướng tới những thay đổi sau:

Một là: Cần xác định rõ hơn trong khuôn khổ Hiến pháp nguyên tắc: quyền lực nhà nước là thống nhất nhưng có sự phân công rành mạch và kiểm soát lẫn nhau giữa các cơ quan thực hiện quyền lập pháp, quyền hành pháp và quyền tư pháp; nguyên tắc tập trung dân chủ trong bộ máy và hoạt động của bộ máy nhà nước.

Hai là: Cần có sự điều chỉnh lại thẩm quyền, trách nhiệm giữa các cơ quan lập pháp, hành pháp và tư pháp trong phân công và kiểm soát quyền lực nhà nước

